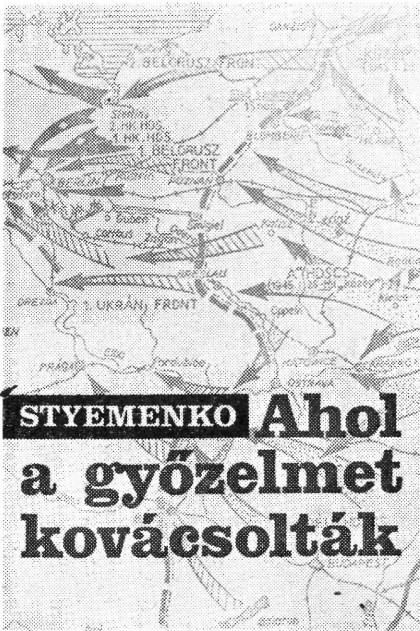

STYEMENKO:
AHOL A GYŐZELMET KOVÁCSOLTÁK

(Budapest, Kossuth Könyvkiadó—Zrínyi Katonai Kiadó 1969. 296 o.)

A szerző munkáján keresztül elsőként ismerteti meg a magyar olvasót a szovjet hadsereg vezérkarának a Nagy Honvédó Háború időszakában betöltött szerepével és tevékenységével. Növeli a mű értékét, hogy Styemenko, aki vezérkari szolgálatát 1940-ben kezdte és a háború egész ideje alatt vezető beosztásban tevékenykedett — a hadműveleti csoportfőnökség vezetője, 1943-ban mint a vezérkari főnök helyettese — első kézből adja információit. Mint magas beosztású katonai

vezető, átfogóan ismerte a hatalmas kiterjedésű szovjet—német arcvonalon lezajlott harcselekményeket, részt vett a legfelsőbb hadvezetés hadászati terveinek kidolgozásában, szinte naponta szemtanúja volt az Állami Honvédelmi Bizottság munkájának. Ily módon könyve nagy érdeklődésre tarthat számot nemcsak a katonai szakemberek, hanem a könyvbarátok körében is. Bár a mű szakirodalomnak számít, a szerzőnek mégis sikerült olvasmányossá tenni munkáját anélkül, hogy szakmai értéke csökkent volna.

Styemenko a tények meggyőző erejével mutatja meg, hogy a szovjet vezérkar a Nagy Honvédó Háborúban a legfelsőbb hadvezetés munkaszerve volt, a hadászati vezetés laboratóriuma, ahol naponta összesítették, elemezték a frontok, a flotta és a hadseregek harcértékeléseinek özönét, amelyek tartalmazták a saját és az ellenség részéről kialakult harcászati helyzetet, javaslatot a távolabbi feladatok végrehajtására. E harci okmányok elemzésével készítették elő a hadászati terveket és formálták, szerkesztették a legfelsőbb hadvezetés direktíváit. A fentiekén kívül a vezérkarra hárult az olyan bonyolult feladatoknak az elvégzése, mint a katonai szállítmányok tervezése és szervezése, a főparancsnokság és a frontok, a flotta és a hadseregek közötti összeköttetés létrehozása és biztosítása. Továbbá a különböző fegyvernemek és magasabbegységek törzsmunkájának koordinációja és más kisebb-nagyobb ügyek sokaságának intézése. Ezért nem véletlen, hogy a szerző munkájának *A vezérkar a háború éveiben* címet adta. A magyar fordítás sem

tartalmilag, sem nyelvészetiileg nem kifogásolható — s mégis éppen ez váltja ki a kérdést, hogy mi indokolta a magyar kiadás címváltozását?

A szerző események és tények tömeges és izgalmas felsorakoztatásán keresztül ad képet arról, hogy a vezérkar munkatársai nem reprezentánsai voltak a hadseregnek, hanem a háború megpróbáltatásaiból, gondjaiból maximálisan részt vállaló, szellemi képességeiket és fizikai erejüket nem kímélő alkotó résztvevői. Természetes, hogy e gigantikus munka egészét a szerző a teljesség igényével nem tudja ismertetni. Könyvében alapvetően a vezérkar felelősségével, munkájával, napirendjével, a személyi állomány életkörülményeivel ismerteti meg a szakembert és az érdeklődőt egyaránt. Ez a körülmény azonban nem akadályozta meg abban, hogy ne adjon bőségesen új és igen értékes tényeket és adatokat.

Különös érdeklődésre tarthat számot a legfelsőbb hadvezetésnek és a vezérkarnak a háború kezdeti időszakában előállt igen bonyolult körülmények közepette folytatott tevékenysége. A háború első napjaiban, de már első óráiban történnek szervezési változtatások az állomány elosztását, a vezérkar napirendjének kialakítását és számos más feladat jobb végrehajtását illetően. Mindezeket olyan körülmények közepette oldják meg, amikor még a fasiszták kezében van a hadászati kezdeményezés és akarataikat rá tudják kényszeríteni a szovjet csapatokra.

A könyv első fejezetét olvasva meggyőződhetünk arról, hogy e rendkívül bonyolult helyzetben is a szovjet csapatok vezetése szilárd, megbízható kezekben volt, olyan parancsnokok kezében, akik a korszerű hadvezetés követelményeinek magaslatán állottak. A szerző a szovjet hadvezérek egész sorát mutatja be, a legteljesebb tárgyilagossággal írja le döntéseik értékét és hatását. Sztálin személyét sem hallgatja el, személyes élményekre támaszkodva írja le pozitívumait, a követelmény támasztást, a határozottságot, egyben azt is elmondja, hogy voltak döntései, melyek nem a legjobb megoldásokat tartalmazták.

„A vezérkar munkája és beosztottai” című fejezetben megmutatja azt a folyamatot, ahogyan röviddel a háború kitörése után a vezérkar belső élet-

rendje „normális kerékvágásba” került. Az idézőjelet azért használtam, mert a 24 órás, szünet nélküli munkanap nemigen nevezhető annak, s ez a személyi állománytól roppant erőfeszítést követelt. A tisztek és tábornokok mégcsak egy órára sem hagyták el szolgálati helyüket, alvás a soron következő alapon történt, szigorúan meghatározott időpontig, ami az esetek többségében a harchelyzettől függően, jóval alatta volt az emberi szervezetnek szükséges normáknak. A vezérkari főnök, a hadműveleti csoportfőnök és segítőinek napi munkaterve órára volt beütemezve. Sztjemenko könyvének rendkívül izgalmas része a megfelelésségteljesebb feladatok leírása a napi, s nem ritkán sorozatos éjszakai jelentés a főhadiszállásnak, ahol egyben a döntő fontosságú elhatározások is születtek.

A szerző, aki több esetben maga is részt vett a döntések meghozatalában, képet ad a főhadiszállás munkastílusáról és módszereiről, vezetési készségéről és a napirend feszes betartásáról.

A kiadvány e része a Nagy Honvédő Háború kérdéseivel foglalkozó szakemberek, kutatók számára hasznosítható segítséget nyújt a legfelsőbb hadvezetés szerepének helyes értékeléséhez.

Továbbiakban a csaták történetének sorozatával ismerkedhet meg az olvasó összes bonyolultságával együtt, olyanokéval, mint a kurszki csata és annak problémái, a további főcsapás iránya, a főhadiszállás döntése, magasabbegységek manővere, bekerítés kérdése stb.

A szerző ízelítőt ad a háború alatt folyó diplomáciai tevékenységről is. A teheráni konferenciáról szóló fejezetben például ismerteti az ott felvetett katonapolitikai és politikai kérdések egész sorát.

Sztjemenko hadseregtábornok Ahol a győzelmet kovácsolták című munkájával értékes ismereteket ad a szovjet-állam és a fegyveres erői vezetésének sokoldalú tevékenységéről háborús viszonyok között, megismerteti az olvasót a vezérkari tisztek szép, de rendkívül bonyolult szolgálati tevékenységével. Segít a szakembernek, a katonának a háború törvényei jobb megismerésében, az elmulasztott helyes döntések pótolhatatlanságát bizonyítja. Mindezek alapján a visszaemlékezés értékes hadtörténelmi forrásmunka.

Sucin József